

Інформаційне забезпечення процесу підготовки виробництва нової продукції

Хто має інформацію, або можливості її отримання, і не використовує їх, схожий на того, хто оре, але не сіє.

В сучасній системі торгово-економічних відносин все більшої ролі набуває чинник комунікації між усіма зацікавленими суб'єктами ринку. Якісне використання останнього передбачає попередню роботу з певним масивом необхідної інформації. Підприємству тепер вже недостатньо просто володіти інформацією про стан окремих складових того чи іншого сегменту ринку на даний момент. Важливим є постійне і безперервне як оперативне так і стратегічне планування своєї діяльності, що ґрунтується на достовірній і якісній інформації, можливості отримання якої постійно збільшуються. В останній час можна спостерігати тенденцію до виникнення специфічного виду конкуренції, що базується на прагненні першості в отриманні інформації, використання якої може підвищити шанси в здобутті певних конкурентних переваг.

Але тут виникає певний парадокс: чим більше розширюється інформаційне поле, тим більше підприємств “губляться” при його використанні. Тому, постає проблема чіткого управління інформаційними потоками стосовно кожного окремого виду діяльності. Одним з найскладніших сегментів даної системи є управління рухом інформаційних потоків при підготовці та впровадженні у виробництво нових видів продукції. Розгляд даної складової інноваційної діяльності підприємств ускладнюється більш значною часткою поступлення якісно нової або оновленої інформації.

Специфіка питання, що розглядається полягає у формуванні різних підходів до організації інформаційної діяльності при виконанні кожної окремої групи робіт по підготовці виробництва нововведень. Усю

інформацію, паралельно з її розподілом на зовнішню і внутрішню, можна показати у вигляді масивів формування бази даних та використання бази даних [10, 31]. На основі даного визначення можна побудувати модель інформаційної підготовки виробництва (див. рис. 1).

Рис. 1. Модель інформаційної підготовки виробництва нової продукції

Одною зі складових ефективної діяльності підприємств на основі випуску нової продукції є трансферт новинок у виробництво. Трансферт – це інформаційний процес, форма і швидкість якого переважно залежать від потужності комунікаційних каналів між суб'єктами інновацій [7, 136]. Забезпечення якісного здійснення трансфертних процесів і є передумовою формування і руху інформаційних потоків стосовно товарних інновацій як продукту, а також технологій їх виробництва.

При розгляді сегменту науково дослідної підготовки виробництва слід звернути увагу на розвиток науково-технічного співробітництва підприємств з науковими установами різних типів, наслідком чого є створення нових

організаційних форм співпраці вказаних суб'єктів господарювання. Це призводить до виникнення якісно нових можливостей в управлінні системою “наука-техніка-виробництво”.

Важливу роль в активізації наукового етапу інноваційної діяльності підприємств відіграють дослідницькі асоціації, що мають у своєму складі окремі організаційні підрозділи з досліджень проблемно-пошукового характеру. Мета діяльності таких організацій полягає у покращенні взаємодії між академічно-вузівським сектором і промисловим виробництвом.

Розширюють свою діяльність консультативно-наукові центри, які спеціалізуються на наданні консультативної допомоги широкого профілю для підприємств різних типів.

Перспективним напрямком у створенні інформаційних центрів як з позиції отримання нових технологій виробництва, так і самих інновацій є венчурні фірми, які створюються для генерації ідей, та їх впровадження у виробництво. Ризиковість діяльності таких фірм полягає в низькій частці виробничого втілення всієї сукупності ідей. Також, використовуючи високу інноваційну активність даних фірм можна використати саму новизну запропонованої інформації щодо вирішення окремих власних проблемних питань. З іншого боку, варто відзначити недостатню державну підтримку у створенні фірм такого типу, яким дуже складно функціонувати самостійно через значні специфічні особливості своєї діяльності. Так, наприклад, при здійсненні міжнародної програми “Еврика” майже 50% проектів були задіяні держава та великі приватні компанії [4, 369].

З метою тіснішого взаємозв'язку між необхідною для наукових досліджень матеріальною базою, та людським компонентом наукового потенціалу створюються технопарки – своєрідні територіальні зони високих технологій. Ядром формування таких науково-дослідницьких одиниць є університети, які як інфраструктурна складова організаційно втілюють власний фактор інноваційного процесу. Навколо них зосереджуються промислові корпорації, лабораторії та обчислювальні центри, формуючи

таким чином сукупну виробничу та соціальну інфраструктуру [3, 244]. Створення таких функціональних одиниць сприяє тіснішому взаємозв'язку між елементами системи “наука-споживання-виробництво”.

Таким чином, шляхом ефективного використання системи інформаційного трансферту на підприємстві формується первинна база даних, від якісної обробки і організації подальшого руху яких багато в чому залежать якісні і кількісні параметри впровадження нової продукції у виробництво.

В даній ситуації перед підприємцями, поряд з проблемою обробки та передачі інформації до відповідних підрозділів, постає нова – проблема інформаційної безпеки. В умовах постійного росту обсягів неекономічної боротьби витік стратегічно важливої інформації може призвести до серйозних фінансових наслідків для підприємства виробника. Ця проблема ще більш ускладнюється, коли мова йде про випуск нової продукції. Її виробники, затративши значні кошти на підготовку, наладку, випробування та інші виробничі фази прагнуть отримати фінансову віддачу від новизни продукції. А у випадку витоку важливої інформації конкуренти можуть почати паралельний випуск даної продукції. Не витрачаючи кошти на науково-дослідні етапи підготовки виробництва конкуренти отримують продукцію, собівартість якої буде значно нижчою і, відповідно, ставлячи нижчу ціну, таке підприємство отримує ряд конкурентних переваг над справжнім розробником. Економістами підраховано, що витік інформації на рівні 20% у 60 випадках зі 100 призводить до банкрутства підприємства, отримання стратегічно важливої інформації конкурентами може призвести до банкрутства підприємства протягом 3 днів [1].

Окрему увагу на даній проблемі зупинено також з тієї причини, що в Україні питання інформаційної безпеки досить мало розглядається з позиції її законодавчого забезпечення. Як необхідна складова розвитку вона знайшла своє відображення в 17 ст. Конституції України. Далі на неї звернуто увагу на законодавчому рівні в концепції Національної програми інформатизації,

затвердженої Законом України від 04.02.98 р. Та, не зважаючи на це, в законодавстві немає чіткого визначення категорії “інформаційна безпека підприємства”. З наукової точки зору це питання розглянуте в ґрунтовніше. Зокрема, в 2003 Вищою атестаційною комісією України була введена нова наукова спеціальність 21.00.07. – інформаційна безпека. Суть даного наукового напрямку полягає у розробці юридичних та технічних заходів з захисту інформаційної цілісності підприємства.

Щодо виробничої діяльності, зокрема системи підготовки виробництва, організація функціонування інформаційних систем здійснюється у наступних напрямках [9, 90]:

- забезпечення доступу до даних відповідальних за рух внутрішніх інформаційних потоків суб’єктів;
- забезпечення інформацією щодо загроз, реалізація яких може зашкодити діяльності суб’єкта господарювання;
- організація контролю за потоками сигналів відповідно до їх носіїв, а саме: людських, людино-машинних та технологічних;
- виявлення та блокування можливих каналів витоку інформації (фізичних, технічних, соціальних);
- організація виявлення, кваліфікації та документування порушень інформаційної безпеки, а також формулювання відповідальності за їх здійснення.

При умові якісного аналізу оброки, зберігання та адаптації отриманої інформації до умов виробництва починається суто технічний етап підготовки виробництва нової продукції з притаманними йому специфічними елементами.

Основним завданням якісних інформаційних комунікацій в сегменті технічної підготовки виробництва (див. рис. 1) є налагодження чіткої взаємодії між конструкторським та технологічним відділом підприємства. Мається на увазі обмін результатами своєї господарської діяльності. Це може

здійснюватися як в електронно-документальному, так і в паперово-документальному вигляді.

Типовим прикладом програмного забезпечення руху внутрішньої інформації на підприємстві є створення комп'ютерної мережі. Часто одним з елементів внутрішньої комп'ютерної мережі на підприємстві є електронні бібліотеки, що містять літературу зі специфіки напрямку діяльності підприємства.

Щодо паперових документів, важливим чинником якісного руху є дотримання вимог, які до них ставляться, а саме: чіткість оформлення, лаконічність побудови, відповідність загальноприйнятим нормам стосовно документів даного типу.

Таким чином, на прикладі руху інформаційних потоків можна показати новий тип сучасної економіки, в якій відбувається поширення інформаційної технології у сфері матеріального та нематеріального виробництва, перетворення інформації в один з найважливіших чинників соціально-економічного прогресу суспільства загалом та особи зокрема.

Використана література

- 1. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права: Монографія. Ужгород, 2003. - 240 с.*
- 2. Еремеевский В., А. Бельтюков. Концепция технической подготовки инструментального производства // Економіст, №1, січень, 2002. – С.48-49.*
- 3. Касильков В.Г. Організація виробництва: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 524 с.*
- 4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.*
- 5. Лецій В.Р. Інформаційне забезпечення управління підприємством // Фінанси України, №4, 1999. – с. 53-59.*

6. Мех Я. Інноваційні засади інформаційного забезпечення аналітичних служб підприємств промисловості: досвід країн ЄС – уроки для України // Вісник ТАНГ, 2003 №5-1. – с. 57-63.
7. Михальчук І. Інноваційні комунікації в контексті становлення нової економіки // Вісник ТАНГ, 2002 №8-2. – с. 136-141.
8. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2002. – 328 с.
9. Цимбалюк В.. Інформаційна безпека підприємницької діяльності: визначення сутності та змісту поняття за умов входження України до інформаційного суспільства // Підприємництво, господарство і право, 2004 №3. – с. 88-92.
10. Шатохіна О. Облік та інформаційне забезпечення управління господарською діяльністю підприємств // Бухгалтерський облік і аудит, 2004, №3. – с. 28-33.